

Autobiografia. Literatura. Kultura. Media
nr 1 (16) 2021 | s. 167–179
ISSN (print) 2353-8694
ISSN (online) 2719-4361
DOI: 10.18276/au.2021.1.16-11

PRAKTYKI AUTOBIOGRAFICZNE

MARTA WIĘCKIEWICZ-ARCHACKA*
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Od utrwalania do interakcji. Ewolucja praktyk autobiograficznych w internecie

Streszczenie

Celem artykułu jest dokonanie analizy jednego z kierunków przemian praktyk autobiograficznych w internecie, który przejawia się w spadku znaczenia utrwalania i archiwizowania treści autobiograficznych wobec wzrostu popularności przekazów o charakterze efemerycznym, np. automatycznie usuwanych po jednokrotnym wyświetleniu (*self-destructive messages*). Ten nurt przemian praktyk autobiograficznych w środowisku cyfrowym został przedstawiony na znaczących przykładach takich formatów nowo medialnych, jak strony domowe, blogi, a także platforma społecznościowa Facebook i aplikacja Snapchat. W artykule określono stadia przemian powiązane z poszczególnymi narzędziami komunikacji, ale należy pamiętać o płynności procesu ewolucji i przenikaniu się poszczególnych jego faz. Wskazany kierunek przemian praktyk autobiograficznych w sieci, uwarunkowany specyfiką rozwoju nowych mediów, jest w przedstawionym artykule analizowany w nawiązaniu do procesualnej teorii mediów, a także w odniesieniu do koncepcji zwrotu efemerycznego w środowisku cyfrowym.

Słowa kluczowe

praktyki autobiograficzne, zwrot efemeryczny, media społecznościowe, blog, internet, strona domowa

---

* Kontakt z autorką: marta.wieckiewicz@gmail.com; ORCID: 0000-0002-6873-4794.

Wprowadzenie

Zachowywanie pamięci o własnych doświadczeniach wpisuje się w definicję autobiografii jako jej istotny element. Jak stwierdzają Margarita Marie Köhl i Gerit Götzenbrucker, celem tradycyjnych form literatury autobiograficznej jest m.in. utrwalanie obrazów przeszłości¹. Od *Wyznań* św. Augustyna i Jana Jakuba Rousseau aż po autobiografie polityków, aktorów i piłkarzy pisanie autobiograficzne łączyło się i łączy nie tylko z umiejscowieniem siebie w centrum, lecz także z podjęciem decyzji o zachowaniu wspomnień². Ów cel praktyk autobiograficznych był realizowany również w środowisku internetowym przez wielu autorów stron domowych i blogów, ale wraz z rozwojem nurtu Web 2.0 wzrosło znaczenie relacyjnych aspektów prezentowania siebie. Użytkownicy internetu chętniej wybierają platformy charakteryzujące się interaktywnością, których kluczową cechą stanowi cyrkulowanie treści. W najnowszych praktykach autobiograficznych potrzeba zaistnienia zaczyna górować nad funkcją utrwalania wydarzeń. Jednostkowe doświadczenie nie musi być utrwalone, ale ma być transmitowane „na żywo”, a jego ślady mogą zostać usunięte.

Przedmiot badań w niniejszym artykule stanowi zjawisko praktyk autobiograficznych w internecie. Pojęcie to odnoszę do codziennej aktywności polegającej na prezentacji własnego życia i osobistych doświadczeń w publiczno-prywatnej przestrzeni internetu, przy wykorzystaniu tekstu, fotografii i nagrań wideo, w toku interakcji z innymi użytkownikami sieci. Zgodnie z koncepcją Nod Miller i Davida Morgana pojęcie praktyki autobiograficznej będzie miało zastosowanie zawsze tam, gdzie ludzie opowiadają o sobie czy prezentują siebie³. Warto zauważyć różnorodność pozaliterackich obszarów, które badacze wiążą z praktykami autobiograficznymi. Jako takie aktywności analizowane są np. pisanie curriculum vitae⁴ czy publikowanie ogłoszeń o charakterze osobistym⁵. W innym kontekście mówi się o wykorzystywaniu praktyk autobiograficznych w procesie edukacyjnym, zwłaszcza

---

¹ Margarita Marie Köhl, Gerit Götzenbrucker, „Networked Technologies as Emotional Resources? Exploring Emerging Emotional Cultures on Social Network Sites such as Facebook and Hi5: a Trans-Cultural Study”, *Media, Culture & Society* 36 (2014), 4: 515.

² Lingzhen Wang, *Personal Matters: Women's Autobiographical Practice in Twentieth-Century China* (Stanford: Stanford University Press, 2004), 8–9.

³ Nod Miller, David Morgan, „Called to Account: the CV as an Autobiographical Practice”, *Sociology* 27 (1993), 1: 133.

⁴ Tamże, 133–143.

⁵ Traci Carroll, „Want Ads: Reading the Personals”, w: *Getting a Life: Everyday Uses of Autobiography*, red. Sidonie Smith, Julia Watson (Minneapolis–London: University of Minnesota Press, 1996), 156–176.

obejmującym osoby dorosłe⁶. Ta różnorodność spojrzeń na zagadnienia praktyk autobiograficznych stanowić może inspirację dla badaczy internetu.

W dalszej części artykułu wskażę na teoretyczne założenia związane z badaniami nad ewoluowaniem praktyk autobiograficznych w środowisku sieciowym – odwołam się do procesualnej teorii mediów, jak również do koncepcji zwrotu efemerycznego w środowisku cyfrowym. Następnie scharakteryzuję jeden z nurtów przemian praktyk autobiograficznych w tym środowisku, który polega na zmniejszaniu się znaczenia utrwalania i archiwizowania treści autobiograficznych wobec wzrostu popularności przekazów o charakterze efemerycznym. Stadia tego procesu przeanalizuję na przykładach takich formatów internetowych, jak strony domowe i blogi, a także serwis społecznościowy Facebook i aplikacja Snapchat⁷. Początkowo pewne paradygmaty autobiografizmu zostały przeniesione ze środowiska offline do świata online, co łączyło się z istotną rolą utrwalania treści autobiograficznych. W dalszej kolejności wzrastało znaczenie aktualności treści, a kluczowa stała się ich cyrkulacja w sieciach społecznych. Ostatni z etapów łączy się z marginalizowaniem znaczenia materiałów, które straciły walor nowości, czego skrajnym przejawem są aplikacje, w których wiadomości usuwane są po 24 godzinach czy po jednokrotnym odtworzeniu (*self-destructing messages*)⁸.

Założenia teoretyczne

Jeanne Perreault i Marlene Kadar piszą: „Nie jest naszym pragnieniem podkreślanie granic autobiografii, ale raczej wskazywanie zakresu autobiograficzności”⁹. W tym – wydawałoby się – prostym przesłaniu kryje się istotne założenie dotyczące prowadzenia badań nad praktykami autobiograficznymi w ich różnorodnych wymiarach. Skierowanie uwagi na praktyki autobiograficzne online wymaga takiego poszerzenia pola badań, by uwzględniła ono złożoność otoczenia sieciowego. W przypadku omawianego problemu istotne jest nie tylko ujęcie interdyscyplinarne (integrujące różne spojrzenia na praktyki autobiograficzne), lecz także procesualne (postrzeganie badanych problemów w aspekcie przemian, nie jako

---

⁶ Elana Michelson, „Autobiography and Selfhood in the Practice of Adult Learning”, *Adult Education Quarterly* 61 (2010), 1: 3–21.

⁷ Będą one rozpatrywane jako narzędzia wykorzystywane przez użytkowników sieci w celu prezentacji własnego życia w różnych jego aspektach.

⁸ Jest to jeden z nurtów przemian praktyk autobiograficznych w środowisku sieciowym. Inne łączą się ze wzrastającą rolą interaktywności, zmniejszającą się kontrolą autora nad przekazem czy też z rosnącym znaczeniem komunikacji wizualnej w związku z wykorzystaniem takich aplikacji jak Instagram czy Flickr.

⁹ „It is not our wish to stress the limits of autobiography, but rather the scope of the autobiographical” – Jeanne Perreault, Marlene Kadar, „Introduction: Tracing the Autobiographical: Unlikely Documents, Unexpected Places”, w: *Tracing the Autobiographical*, red. Marlene Kadar et al. (Waterloo: Wilfrid Laurier University Press, 2005), 1.

zjawisk statycznych). Należy uwzględnić zarówno fakt zmienności badanego podmiotu, jak i dynamikę przemian jego otoczenia. W celu określenia wskazanego wyżej kierunku przemian praktyk autobiograficznych w środowisku cyfrowym zastosowałam ujęcie badawcze właściwe dla wprowadzonej przez Neda Rossitera procesualnej teorii mediów (*processual media theory*), podkreślającej kluczowy charakter czasu i zmiany¹⁰. Scharakteryzowana przez badacza teoria pozwala odzwierciedlić to, co obecne, ale i to, co potencjalne; to, co jest stałe, i to, co znajduje się w fazie ruchu, w zawieszeniu pomiędzy dwoma stanami, w fazie formowania się¹¹. Odwołanie do integrującej różne sposoby postrzegania środowiska cyfrowego procesualnej teorii mediów pozwala pokazać praktyki autobiograficzne w sieci w aspekcie przemian, a także budować dyskurs na temat praktyk autobiograficznych w internecie, przystając do specyfiki badanego medium – zmiennego i interaktywnego.

Przedstawiony kierunek przemian praktyk autobiograficznych w sieci analizuję również w odniesieniu do zarysowanej przez Benjamina Habera koncepcji „zwrotu efemerycznego” (*ephemeral turn*), dotyczącej prezentacji medialnych w środowisku cyfrowym. Autor wskazuje, że tendencja określona tym mianem jest widoczna zwłaszcza w mediach społecznościowych, gdzie przechowywanie (jako domyślna zasada podejścia do treści medialnych) ustąpiło różnorodnym możliwościom wyświetlania, tymczasowego prezentowania i usuwania zasobów. Haber słusznie twierdzi, że „ten cyfrowy zwrot efemeryczny zarówno odzwierciedla, jak i inspiruje nowe formy interakcji międzyludzkich [...], łagodząc niektóre z pojawiających się niepokojów związanych z kulturą cyfrową, ale zaostrzając inne”¹². Dodatkowych argumentów potwierdzających zasadność przedstawionego wyżej ujęcia dostarcza Scott Lash, który podkreśla, że treści medialne są poddane oddziaływaniu czasu i cechują je efemeryczna natura i nieustanna cyrkulacja¹³.

Przemiany praktyk autobiograficznych w środowisku cyfrowym. Od stron domowych do Snapchata

Droga do zrozumienia jednego z kierunków przemian praktyk autobiograficznych w środowisku cyfrowym będzie wiodła poprzez przybliżenie kilku stadiów ewolucji tego zjawiska, przy

¹⁰ Ned Rossiter, „Processual Media Theory”, *Symploke* 11 (2003), 1–2: 107.

¹¹ Tamże, 112–114, 128.

¹² „This *digital ephemeral turn* both reflects and inspires new forms of interpersonal interaction [...], mitigating some of the emergent anxieties of digital culture while exacerbating others” – Benjamin Haber, „The Digital Ephemeral Turn: Queer Theory, Privacy, and the Temporality of Risk”, *Media, Culture & Society* 41 (2019), 8: 1069.

¹³ Scott Lash, *Critique of Information* (London–Thousand Oaks–New Delhi: SAGE, 2002), 72.

czym należy pamiętać o płynności przemian i przenikaniu się poszczególnych faz procesu. Jako przykłady charakterystyczne dla określonych etapów procesu ewolucji posłużą strony domowe, blogi, Facebook oraz Snapchat – narzędzia wykorzystywane przez użytkowników prowadzących praktyki autobiograficzne w środowisku cyfrowym. „Zwrot efemeryczny”, jaki można zaobserwować na przykładach wskazanych formatów internetowych, polega na przejściu od zapisywania treści w celu ich zachowywania poprzez wzrost znaczenia interaktywności i cykulowania treści aż do dominacji tymczasowości i przyjmowania jako domyślnej zasady usuwania treści uznawanych za nieaktualne.

Charakteryzowanie procesu przemian praktyk autobiograficznych w internecie rozpocznie od odwołania się do stadium wyznaczanego przez strony domowe. Zakładano je od początków istnienia World Wide Web, od czasu powstania przeglądarki internetowej Mosaic w 1993 roku. Pierwotnie twórcami tych stron byli internauci posiadający kompetencje programistyczne, ale w miarę jak rozwijały się systemy automatyzujące tworzenie stron internetowych, ten sposób publikowania treści wybierało coraz szersze grono użytkowników sieci. Strona domowa definiowana jest jako strona internetowa stworzona przez jedną osobę (ale również parę, rodzinę), której treści koncentrują się wokół osobowości i tożsamości autora (autorów)¹⁴. Ellen Hijmans i Martine van Selm określają stronę domową jako multimedialny dokument, którego autor próbuje odpowiedzieć na pytanie „Kim jestem?”¹⁵. Strony domowe, mimo swojego wirtualnego charakteru, postrzegane są jako „miejsca”, co znajduje odzwierciedlenie w części ich nazwy. Były one wykorzystywane przez osoby poszukujące swojego miejsca w sieci, chcące się tu „zadomowić”, stworzyć własną przestrzeń w ogromnej cyberprzestrzeni¹⁶. Oswajano nowe medium poprzez zamieszczanie na stronach domowych treści o charakterze osobistym. Jednocześnie taka strona była miejscem, do którego można powrócić po zakończeniu surfowania w sieci, gdzie można się zakorzenić.

Strona domowa traktowana była także jako pojemne archiwum danych. Jej treść stanowiły zazwyczaj dane biograficzne, zdjęcia, informacje o zainteresowaniach, pracy lub szkole, charakterystyka wyznawanych poglądów, twórczość autora strony, cytaty, linki, dane o miejscu

---

¹⁴ Chi Wai Cheung, „A Home on the Web: Presentations of Self on Personal Homepages”, w: *Web Studies: Rewriting Media Studies for the Digital Age*, red. David Gauntlett (London: Arnold, 2000), 44.

¹⁵ Ellen Hijmans, Martine van Selm, „Between Altruism and Narcissism: An Action Theoretical Approach of Personal Homepages Devoted to Existential Meaning”, *Communications* 27 (2002), 1: 106.

¹⁶ Marianne Sandberg, *Themes in Personal Homepages. A Systemic Functional Approach to Analyzing Texts in Personal Homepages by Ph.D. Students*, dostęp 21.01.2021, <https://extra.shu.ac.uk/daol/articles/closed/2003/005/sandberg2003005-paper.html>.

zamieszkania, dane kontaktowe¹⁷. Eleanor Wynn i James E. Katz pisali, że strony domowe dają użytkownikom wiele możliwości budowania obrazu siebie, ponieważ nie ma tu konwencji, które ograniczałyby ich kreatywność. Jednocześnie zwracali uwagę na integrację tożsamości jako zjawisko towarzyszące tworzeniu stron domowych, przez co rozumieli, że autor prezentuje swoje życie jako całość i przekazuje informacje w uporządkowany sposób¹⁸. Patricia Wallace wiązała ten fakt ze świadomością, iż treść publikowana na stronie domowej dotrze do nieznanego odbiorcy – w związku z tym użytkownicy sieci starali się przedstawić tu swój kompleksowy obraz, integrujący zarówno aspekty życia prywatnego, jak i elementy tożsamości publicznej¹⁹. Całościowa prezentacja była wykorzystywana przez autora jako punkt odniesienia w komunikacji internetowej²⁰.

Dane o charakterze autobiograficznym publikowane na stronie domowej miały charakter prezentacji statycznej. Informacje stosunkowo rzadko były tu aktualizowane, a aspekt interaktywności ograniczał się do komunikacji przy wykorzystaniu książki gości czy e-maili. Statyczność tych stron domowych stanowiła czynnik przyczyniający się do zachowania znanego ze świata offline charakteru praktyk autobiograficznych. Publikowanie na takiej stronie odbywało się (i odbywa) bez presji ciągłej aktualizacji, bez nieustannych interakcji z czytelnikami, dzięki czemu treściom można było nadać przemyślaną i wyczerpującą formę. Dziś również niektórzy użytkownicy sieci wybierają stronę domową jako narzędzie docierania z własnym przekazem do użytkowników, jeśli chcą uniknąć wpisywania się w szablon i rytm mediów społecznościowych (lub wykorzystują równoległe te odmienne formy).

Prywatne strony internetowe były od końca lat 90. XX wieku zastępowane przez blogi, co stanowiło jeden z przejawów rozwoju nurtu Web 2.0, polegającego na przejściu od publikacji do partycypacji²¹. Zjawisko to stało się bardzo dobrze widoczne zwłaszcza po roku 2000, gdy zaczęły się rozwijać platformy blogowe ułatwiające tworzenie własnego dziennika internetowego. Jill Walker definiuje blog jako często aktualizowaną stronę internetową, na której w kolejności odwrotnej do chronologicznej publikowane są datowane wpisy, a więc

---

¹⁷ Daniel Chandler, Dilwyn Roberts-Young, *The Construction of Identity in the Personal Homepages of Adolescents*, dostęp 25.01.2021, <http://visual-memory.co.uk/daniel/Documents/short/strasbourg.html>.

¹⁸ Eleanor Wynn, James E. Katz, „Hyperbole Over Cyberspace: Self-Presentation and Social Boundaries in Internet Home Pages and Discourse”, *The Information Society* 13 (1997), 4: 298.

¹⁹ Patricia Wallace, *The Psychology of the Internet* (Cambridge: Cambridge University Press, 1999), 32–34.

²⁰ Sandberg, *Themes*; Hijmans, van Selm, *Between Altruism*, 103.

²¹ Tim O'Reilly, *What Is Web 2.0. Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software*, dostęp 25.01.2021, <https://www.oreilly.com/pub/a/web2/archive/what-is-web-20.html>; Mark Warschauer, Douglas Grimes, „Audience, Authorship, and Artifact: The Emergent Semiotics of Web 2.0”, *Annual Review of Applied Linguistics* 27 (2007): 2.

najnowsze posty widoczne są na górze strony²². Należy zwrócić uwagę na różnicę struktury pomiędzy stroną domową a blogiem. Strona domowa mogła być prostą wizytówką użytkownika, mającą jedną podstronę, lub też autor mógł wykorzystać bardziej złożoną strukturę, by na odrębnych podstronach opisać własne doświadczenia dotyczące różnych dziedzin życia, swoje odmienne zainteresowania. Blog zmienił architekturę informacji, podporządkowując wszystkie wpisy kategorii czasu.

Układ antychronologiczny, polegający na prezentowaniu najnowszych postów na górze strony, stał się formalnym wyróżnikiem bloga, strukturą charakterystyczną dla tej formy, podkreślaną w definicjach²³. Częste aktualizacje bloga są dowodem na to, iż blog „żyje”, a jego twórca wykazuje się aktywnością i stara się utrzymać zainteresowanie czytelników. Wyświetlanie na górze strony wpisów najnowszych podkreśla znaczenie aktualności przekazywanych treści²⁴, skłania użytkownika do zapoznawania się z nimi na bieżąco, wracania do danego blogu w poszukiwaniu nowości. Wpisy starsze przesuwane są na coraz niższe pozycje, aż w końcu trafiają do archiwum.

Choć na stronie głównej bloga eksponowane są treści najnowsze, to jego ważnym elementem jest archiwum wpisów. Na stronie głównej wyświetlana jest określona liczba wpisów. Kiedy bloger dodaje kolejne wpisy, najstarsze posty trafiają do łatwo dostępnego archiwum, podzielonego na lata czy miesiące (w zależności od aktywności i preferencji blogera), do którego dostęp zazwyczaj zapewniony jest poprzez boczne menu. Tworząc blog, autor wypełnia strukturę opartą na przepływie czasu, eksponuje treści najnowsze, ale niebagatelne znaczenie ma ich utrwalanie. Dzięki archiwum bloga użytkownik może rozpocząć lekturę wpisów od materiałów najstarszych, z zachowaniem ciągłości czasowej.

Porównanie stron domowych i blogów wskazuje na wzrost znaczenia aspektu aktualności, interaktywności, dynamiki komunikacji, ale bez negowania sensu archiwizacji treści. W obu przypadkach utrwalanie treści i ich przechowywanie jest istotne. W blogu w dalszym ciągu użytkownik jest zachęcany do korzystania z archiwum, łatwo dostępnego z poziomu strony głównej. Warschauer i Grimes scharakteryzowali blogi w aspekcie przemian sieci, wskazując, że internet we wczesnym okresie rozwoju umożliwił użytkownikom publikowanie treści, ale pozostawały one w swego rodzaju izolacji. Nowa architektura informacyjna sieci, związana

---

²² Jill Walker, „Blog (Weblog)”, w: *Routledge Encyclopedia of Narrative Theory*, red. David Herman, Manfred Jahn, Marie-Laure Ryan (London–New York: Routledge, 2005), 45.

²³ Cory Doctorow et al., *Essential Blogging: Selecting and Using Weblog Tools* (Beijing: O'Reilly, 2002), 1.

²⁴ Siles Ignacio, „The Rise of Blogging: Articulation as a Dynamic of Technological Stabilization”, *New Media & Society* 14 (2011), 5: 788.

z Web 2.0, pozwoliła na szerszy zakres interakcji, dając użytkownikom zarówno możliwość tworzenia treści, jak i budowania relacji sieciowych²⁵.

Kolejne stadium przemian praktyk autobiograficznych łączy się z rozwojem mediów społecznościowych, a zwłaszcza Facebooka. Paradygmat prowadzenia praktyk autobiograficznych zmienił się na Facebooku w 2011 roku, kiedy wprowadzono oś czasu jako zasadę organizacji treści. Sarah Elwood i Katharyne Mitchell podkreślają, że na osi czasu zapisywane i utrwalane są materiały autobiograficzne (wpisy, linki, zdjęcia), ale treści te cyrkulują również w sieciach relacji budowanych na Facebooku²⁶. Użytkownik zanurza się w strumieniu danych autobiograficznych, które generuje nie tylko on sam, lecz także inni użytkownicy znajdujący się w sieci wzajemnych powiązań. Materiały najnowsze budzą zainteresowanie internautów, a starsze giną w strumieniu kolejnych postów, filmów i zdjęć. Praktyki autobiograficzne obejmują tu w coraz większej mierze interakcje, ponieważ poszczególne wpisy są komentowane i oznaczane. W miejsce tworzenia i utrwalania pojawia dzielenie się w sieciach społecznych materiałami multimedialnymi o charakterze autobiograficznym²⁷.

Znaczącą różnicę pomiędzy blogosferą a Facebookiem stanowi rezygnacja z archiwum jako zasobu łatwo dostępnego dla użytkowników. Archiwum aktywności dostępne jest dla twórcy danego profilu, ale osoba go odwiedzająca nie ma automatycznego dojścia do uporządkowanego archiwum wpisów. Dotarcie do starszych informacji wymaga wielokrotnego przechodzenia w dół ekranu i czekania na załadowanie się kolejnych treści (jest to kłopotliwe, gdy chce się odnaleźć wpisy sprzed lat). Zmarginalizowanie roli archiwum na Facebooku staje się zrozumiałe, jeśli się uwzględni, że w serwisach społecznościowych zasada chronologii jest zastępowana poprzez porządek ustalany przez działanie algorytmów. Algorytmy oceniają wyżej te treści, które są najczęściej udostępniane i komentowane, które bardziej odpowiadają dotychczasowym zainteresowaniom użytkownika i wyszukiwanym treściom. Żywotność treści publikowanych na Facebooku jest niewielka, ale udostępnianie i komentowanie wpisów przez innych użytkowników sprawia, że wpis dłużej cyrkuluje i utrzymuje się na eksponowanej pozycji.

Facebook jako narzędzie praktyk autobiograficznych zdecydowanie wzmocnił znaczenie aktualności, dynamizmu komunikacji przy zmniejszeniu roli utrwalania i archiwizowania treści. Korzystając z niego, wciąż jednak postawiamy cyfrowe ślady, o prowadzeniu natomiast praktyk autobiograficznych z założeniem usuwania treści możemy mówić w przypadku

---

²⁵ Warschauer, Grimes, „Audience”, 2.

²⁶ Sarah Elwood, Katharyne Mitchell, „Technology, Memory, and Collective Knowing”, *Cultural Geographies* 22 (2015), 1: 147.

²⁷ Warschauer, Grimes, „Audience”, 13.

Snapchata. Jak stwierdza Haber, „Snapchat jest fenomenem ukształtowanym przez swoją tymczasowość”²⁸. Założeniem aplikacji, która powstała w 2011 roku, jest wyświetlanie udostępnianych przez użytkowników zdjęć i filmów tylko raz; treści znikają po dziesięciu sekundach, co nazywane jest autodestrukcją wiadomości. Pomysł wywodzi się z aplikacji Picaboo i został zainspirowany historią internauty, który wysłał do wszystkich znajomych zdjęcie, podczas gdy miała je zobaczyć tylko jedna osoba. Snapchat opiera się na pomysłe zapewnienia takiej formy dzielenia się treściami, która będzie zakładała funkcję ich samozniszczenia. Świadomość, że udostępniane treści zostaną niebawem usunięte, wpływa na charakter przekazywanych materiałów. Udostępnianie zdjęć czy filmów o dyskusyjnej jakości (zarówno pod względem formy, jak i treści), nieprzemyślanych, pokazujących najbanalniejsze czy też kontrowersyjne działania, jest usprawiedliwiane przez dwie funkcje Snapchata, czyli usuwanie materiałów oraz brak komentarzy czy ocen²⁹.

Należy zauważyć, że zasady funkcjonowania Snapchata, takie jak zniknięcie materiału po jednokrotnym obejrzeniu czy usuwanie treści po 24 godzinach od ich opublikowania, wynikają z obserwacji sposobu wykorzystywania materiałów udostępnianych w serwisach społecznościowych. Snapchat sformalizował to, co stanowi powszechną praktykę użytkownika social mediów. Użytkownicy aplikacji społecznościowych mają potrzebę transmitowania swojego życia, niekiedy w najdrobniejszych aspektach, ale kwestia utrwalania tych treści nie jest już istotna. Osoby odwiedzające poszczególne profile w mediach społecznościowych i tak skupiają swoją uwagę na wpisach najnowszych, o ile w ogóle można tu użyć określenia „skupianie uwagi”. W przypadku aplikacji takich jak Snapchat treści budzące zainteresowanie jedynie przez kilka sekund nie zapełniają archiwów, ale są usuwane. Jest to zrozumiała reakcja na problem nadmiaru w świecie praktyk autobiograficznych online.

Określony powyżej na przykładzie Snapchata charakter praktyk autobiograficznych wiąże się ze zmianą spektrum zainteresowań użytkowników sieci, którzy nad utrwalanie i archiwizowanie przedkładają komunikację o charakterze dynamicznym, silnie angażującą uczestników procesu „tu i teraz”. Publikując coraz to nowsze posty i zdjęcia oraz transmitując wydarzenia „na żywo” w formie wideo, internauci starają się walczyć o uwagę innych użytkowników sieci i utrzymać ich zainteresowanie. Częste publikowanie materiałów w mediach społecznościowych łączy się z kolejnymi interakcjami pomiędzy twórcą danego strumienia treści a użytkownikami, co z kolei buduje pożądane poczucie wspólnoty i bliskości (choćby tylko

---

²⁸ „Snapchat is a phenomenon framed by its temporality” – Haber, „The Digital”, 1070.

²⁹ Karlie Rodríguez, „SnapCHAT: The Genre of the Vanishing Memoir”, *Grassroots Writing Research Journal* 7 (2016), dostęp 25.01.2021, <http://isuwriting.com/wp-content/uploads/2016/07/Rodri%CC%81guez-Karlie-GWRJ7.1.pdf>.

pozornej). Konsekwencją niskiej częstotliwości dodawania nowych materiałów jest utrata zainteresowania internautów.

Można by zgłosić zastrzeżenie, że Snapchat to tylko jeden serwis internetowy i na podstawie mechanizmu jego działania nie można wnioskować o kierunku przemian praktyk autobiograficznych w sieci. Trzeba więc dodać, że rozwiązania Snapchata, polegające na usuwaniu treści po niedługim czasie i/lub oparte na zasadzie jednokrotnego odtwarzania, rozpowszechniły się w innych serwisach internetowych. Wyróżnik Snapchata został skopiowany przez twórców Facebooka, takie rozwiązanie zastosowano również w aplikacjach Messenger, Instagram i WhatsApp. Jak stwierdził Haber, wzrastająca popularność Snapchata i innych platform służących komunikacji o charakterze efemerycznym oznacza istotną zmianę w przestrzeni mediów społecznościowych³⁰.

Wnioski

Analiza sposobu wykorzystania stron domowych, blogów, Facebooka i Snapchata pozwala dostrzec jeden z kierunków przemian praktyk autobiograficznych w sieci, powiązany z trendem rozwoju narzędzi komunikacji internetowej. W przypadku stron domowych można mówić o praktykach autobiograficznych jako próbie stworzenia prezentacji spajającej różne aspekty życia autora, stosunkowo rzadko aktualizowanej, będącej względnie stałym punktem odniesienia. Blogi zmieniły praktyki autobiograficzne w sposób znaczący – podkreśliły znaczenie interaktywności, aktualności, ale nie przekreśliły wagi utrwalania treści autobiograficznych. Z kolei serwisy społecznościowe takie jak Facebook sprawiły, że praktyki autobiograficzne stały się elementem codzienności mas internautów. Niezliczone wpisy, fotografie i filmy przedstawiające życie użytkowników sieci przepływają przez ekrany urządzeń mobilnych i giną w natłoku kolejnych, nowszych komunikatów. Uwaga użytkowników skupia się na najnowszych czy na wyróżnianych przez algorytmy treściach, a materiały starsze nikną w strumieniu danych. Dostęp do treści archiwalnych jest coraz mniej istotną funkcją lub wręcz archiwum staje się niewygodnym świadkiem dawnych zachowań, którego użytkownik mediów społecznościowych woli się pozbyć.

Rozwój aplikacji wprowadzających zasadę usuwania treści po ich jednokrotnym obejrzeniu bądź po upływie określonego czasu stanowi zmianę znaczącą, jeśli nie rewolucyjną. Wprowadzenie tego rodzaju praktyk wynika z obserwacji zachowań użytkowników, którzy interakcję związaną z daną treścią autobiograficzną przedkładają ponad jej utrwalenie. Jest to jednocześnie odpowiedź na problem nadmiaru treści publikowanych w związku z praktykami

---

³⁰ Haber, „The Digital”, 1069.

autobiograficznymi. To, co straciło aktualność czy nie budzi już zainteresowania, może zostać usunięte, nie musi być przechowywane w uporządkowanych archiwach. Aplikacje takie jak Snapchat sprzyjają tymczasowości, bez odwoływania się do informacji przeszłych. Przeszłość, jeśli jej przywołanie okaże się przydatne, może być więc reinterpretowana. Częściej bywa jednak pomijana na rzecz nieustannych aktualizacji siebie.

Kluczowe znaczenie w analizowanych przemianach praktyk autobiograficznych ma pogłębianie się znaczenia interaktywności komunikacji, dążenie do jak największego stopnia aktualności przekazywanych treści, wobec czego rysem charakterystycznym najnowszej odsłony praktyk autobiograficznych staje się tymczasowość, efemeryczność. Wskazane przemiany są uwarunkowane zmianami technologicznymi, ale również społecznymi i kulturowymi. Jeśli komunikat autobiograficzny jest z założenia nietrwały, to interakcje pomiędzy poszczególnymi użytkownikami procesu komunikacji muszą być intensywniejsze, żeby nie przeoczyli oni ulotnych przekazów. Wykorzystanie aplikacji opartych na koncepcji znikania treści oznacza konieczność nieustannego bycia online, by nadążyć za strumieniem danych. Interakcje „tu i teraz” stają się istotniejsze niż utrwalanie treści.

Bibliografia

- Carroll, Traci. „Want Ads: Reading the Personals”. W: *Getting a Life: Everyday Uses of Autobiography*, red. Sidonie Smith, Julia Watson, 156–173. Minneapolis–London: University of Minnesota Press, 1996.
- Chandler, Daniel, Dilwyn Roberts-Young. *The Construction of Identity in the Personal Homepages of Adolescents*. Dostęp 25.01.2021. <http://visual-memory.co.uk/daniel/Documents/short/strasbourg.html>.
- Cheung, Chi Wai. „A Home on the Web: Presentations of Self on Personal Homepages”. W: *Web Studies: Rewiring Media Studies for the Digital Age*, red. David Gauntlett, 43–51. London: Arnold, 2000.
- Doctorow, Cory, Rael Dornfest, J. Scott Johnson, Shelley Powers, Benjamin Trott, Mena G. Trott. *Essential Blogging: Selecting and Using Weblog Tools*. Beijing: O’Reilly, 2002.
- Elwood, Sarah, Katharyne Mitchell. „Technology, Memory, and Collective Knowing”. *Cultural Geographies* 22 (2015), 1: 147–154.
- Haber, Benjamin. „The Digital Ephemeral Turn: Queer Theory, Privacy, and the Temporality of Risk”. *Media, Culture & Society* 41 (2019), 8: 1069–1087.
- Hijmans, Ellen, Martine van Selm. „Between Altruism and Narcissism: an Action Theoretical Approach of Personal Homepages Devoted to Existential Meaning”. *Communications* 27 (2002), 1: 103–125.

- Ignacio, Siles. „The Rise of Blogging: Articulation as a Dynamic of Technological Stabilization”. *New Media & Society* 14 (2011), 5: 781–797.
- Köhl, Margarita Marie, Gerit Götzenbrucker. „Networked Technologies as Emotional Resources? Exploring Emerging Emotional Cultures on Social Network Sites Such as Facebook and Hi5: a Trans-Cultural Study”. *Media, Culture & Society* 36 (2014), 4: 508–525.
- Lash, Scott. *Critique of Information*. London–Thousand Oaks–New Delhi: SAGE, 2002.
- Michelson, Elana. „Autobiography and Selfhood in the Practice of Adult Learning”. *Adult Education Quarterly* 61 (2010), 1: 3–21.
- Miller, Nod, David Morgan. „Called to Account: The CV as an Autobiographical Practice”. *Sociology* 27 (1993), 1: 133–143.
- O’Reilly, Tim. *What Is Web 2.0. Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software*. Dostęp 25.01.2021. <https://www.oreilly.com/pub/a/web2/archive/what-is-web-20.html>.
- Perreault, Jeanne, Marlene Kadar. „Introduction: Tracing the Autobiographical: Unlikely Documents, Unexpected Places. W: *Tracing the Autobiographical*, red. Marlene Kadar, Linda Warley, Jeanne Perreault, Susanna Egan, 1–8. Waterloo: Wilfrid Laurier University Press, 2005.
- Rodríguez, Karlie. „SnapCHAT: The Genre of the Vanishing Memoir”. *Grassroots Writing Research Journal* 7 (2016): 55–63. Dostęp 25.01.2021. <http://isuwriting.com/wp-content/uploads/2016/07/Rodri%CC%81guez-Karlie-GWRJ7.1.pdf>.
- Rossiter, Ned. „Processual Media Theory”. *Symplokē* 11 (2003), 1–2: 104–131.
- Sandberg, Marianne. *Themes in Personal Homepages. A Systemic Functional Approach to Analyzing Texts in Personal Homepages by Ph.D. Students*. Dostęp 21.01.2021. <https://extra.shu.ac.uk/daol/articles/closed/2003/005/sandberg2003005-paper.html>.
- Walker, Jill. „Blog (Weblog)”. W: *Routledge Encyclopedia of Narrative Theory*, red. David Herman, Manfred Jahn, Marie-Laure Ryan, 45. London–New York: Routledge, 2005.
- Wallace, Patricia. *The Psychology of the Internet*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999.
- Wang, Lingzhen. *Personal Matters: Women’s Autobiographical Practice in Twentieth-Century China*. Stanford: Stanford University Press, 2004.
- Warschauer, Mark, Douglas Grimes. „Audience, Authorship, and Artifact: The Emergent Semiotics of Web 2.0”. *Annual Review of Applied Linguistics* 27 (2007): 1–23.
- Wynn, Eleanor, James E. Katz. „Hyperbole Over Cyberspace: Self-Presentation and Social Boundaries in Internet Home Pages and Discourse”. *The Information Society* 13 (1997), 4: 297–327.

Form Preservation to Interaction. Evolution of Autobiographical Practices on the Internet

Summary

This article analyses one of the many directions of change in online autobiographical practices, i.e. the decrease in the importance of autobiographical content preservation and archiving with the simultaneous increased popularity of ephemeral contents, e.g. that which is automatically deleted after a single display (self-destructive messages). This trend in autobiographical digital practices is illustrated with significant examples of new media formats such as homepages, blogs as well as entries on the social media platform Facebook and the application Snapchat. The article enumerates stages of change with reference to various communication tools, but it should be noted that the evolutionary process is continuous, and its stages overlap. The indicated direction of change in online autobiographical practices, determined by developmental realities of new media, is analysed in connection with processual media theory, as well as the concept of an ephemeral turn in a digital environment.

Keywords

autobiographical practices, ephemeral turn, social media, blog, Internet, homepage

Translated by Marta Więckiewicz-Archacka

PROSIMY O CYTOWANIE ARTYKUŁU JAKO:

Marta Więckiewicz-Archacka, „Od utrwalania do interakcji. Ewolucja praktyk autobiograficznych w internecie”, *Autobiografia. Literatura. Kultura. Media* 1 (2021), 16: 167–179.

DOI: 10.18276/au.2021.1.16-11